

Кубрак О.О., студент юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник:* Камінська Н.В., доктор юридичних наук, професор

Засада змагальності сторін та свобода в поданні ними суду своїх доказів

Засада змагальності сторін - це правове положення, згідно з яким двом рівноправним сторонам (обвинувачення і захисту) забезпечується можливість брати активну участь у дослідженні обставин кримінальної справи перед незалежним арбітром - судом, який не може здійснювати інших функцій, окрім функції правосуддя (Стаття 7 Загальної декларації прав людини, ст. 14 Міжнародного пакту про громадянські і політичні права, ст. 24 і п. 4 ч. 3 ст. 129 Конституції України, ст. 22 КПК). Європейський суд з прав людини розглядає змагальність як «одну із рис більш широкої концепції справедливого

судочинства у кримінальних провадженнях» (рішення від 26 травня 1988 року у справі «Екбатані проти Швеції»).

Змагальність передбачає таку побудову кримінального процесу, при якій функції обвинувачення, захисту (а також примикаючі до них функції підтримання цивільного позову та заперечення проти нього) чітко розмежовані між собою, відокремлені від функції вирішення кримінального провадження по суті і виконуються суб'єктами (сторонами), що користуються рівними правами для відстоювання своїх інтересів (обвинувач, захисник). Суд при цьому займає керівне становище у процесі, зберігаючи об'єктивність і неупередженість, створює необхідні умови для всебічного, повного і об'єктивного дослідження обставин кримінального провадження і вирішує його по суті.

Відповідно до п. 19 ч. 1 ст. 3 КПК України, сторони кримінального провадження - з боку обвинувачення: слідчий, керівник органу досудового розслідування, прокурор, а також потерпілий, його представник та законний представник у випадках, установлених КПК; з боку захисту: підозрюваний, обвинувачений (підсудний), засуджений, виправданий, особа, стосовно якої передбачається застосування примусових заходів медичного чи виховного характеру або вирішувалося питання про їх застосування, їхні захисники та законні представники.

Кримінальне провадження здійснюється на основі змагальності, що передбачає самостійне обстоювання стороною обвинувачення і стороною захисту їхніх правових позицій, прав і законних інтересів.

Сторони кримінального провадження мають рівні права на збирання та подання до суду клопотань, скарг, речей, документів, інших доказів, а також на реалізацію інших процесуальних прав, передбачених КПК.

Повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення, звернення з обвинувальним актом та підтримання державного обвинувачення у суді здійснюється прокурором. У випадках, передбачених КПК, повідомлення особі про підозру у вчиненні кримінального правопорушення може здійснюватися слідчим за погодженням із прокурором, а обвинувачення може підтримуватися потерпілим, його представником.

Захист здійснюється підозрюваним або обвинуваченим, його захисником або законним представником.

Суд, зберігаючи об'єктивність та неупередженість, створює необхідні умови для реалізації сторонами їхніх процесуальних прав та виконання процесуальних обов'язків.

Змагальність кримінального процесу, таким чином, характеризується наявністю таких рис: 1) чітке розмежування функцій обвинувачення, захисту і правосуддя; 2) право суб'єктів відстоювати свої інтереси шляхом змагання між собою; 3) рівність процесуально-правових можливостей сторін обвинувачення і захисту; 4) особлива роль суду у процесі як незалежного і неупередженого суб'єкта. Суд не може перебирати на себе ні функцію захисту, ні функцію обвинувачення, так само як і жодна зі сторін не може виконувати функції суду.

Засада змагальності проявляється у всіх стадіях кримінального процесу. Окремі її елементи мають місце і на стадії досудового розслідування,

наприклад, у випадках обрання запобіжного заходу у вигляді тримання під вартою, оскарження до суду процесуальних рішень слідчого, прокурора, де вирішення відповідних питань здійснюється у формі змагання сторін захисту і обвинувачення.

Список використаних джерел

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13 квіт. 2012 р. // *Голос України*. — 2012. — № 90—91. — 19 травня.
2. Міжнародний пакт про громадянські і політичні права людини [Електронний ресурс] : прийнятий Генеральною Асамблеєю ООН 16 груд. 1966 р. — Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_043
3. Кримінальний процесуальний кодекс України. Науково-практичний коментар: у 2 т. Т. 1 / О.М. Бандурка, Є.М. Блажівський, Є.П. Бурдоль та ін.: за заг. ред. В.Я. Тація, В.П. Пшонки, А.В. Портнова. - Х.: Право, 2012. - 768 с.
4. Загальна декларація прав людини [Електронний ресурс] : Прийнята у резолюції 217 А (III) ГА ООН 10 грудня 1948 року.
5. Конституція України 1996 року.

Білан А.Л., студент юридично-психологічного факультету НАВС *Науковий керівник*: Букач В.В., кандидат юридичних наук, доцент

Система захисту прав людини в Європейському Союзі

Питання прав і свобод людини на сьогодні є однією із найважливіших питань і проблем внутрішньої та зовнішньої політики усіх держав світової спільноти. Саме рівень забезпечення прав і свобод, їх практичної реалізації є визначальним при оцінці рівня демократичного розвитку держави і суспільства в цілому.

Однією із реалій сучасності є визнання прав людини елементом предмета міждержавних відносин, тобто ставлення держави до її громадян вже не вважається справою виключної її компетенції [3, с.23].

В Європейському Союзі не існує цілісного механізму захисту прав людини. Такий захист здійснюється в межах Ради Європи, учасниками якої є всі держави-члени ЄС.

На перших етапах своєї діяльності ЄС не приділяв значної уваги питанням захисту прав людини в об'єднанні. Євросоюз вважав, що дані питання перебувають поза межами економічної інтеграції. Тому і прослідковується відсутність правових норм, що стосуються переліку прав людини як в договорі про Європейські Співтовариства, так і в рішеннях Суду ЄС.

З іншого погляду, компетенція інститутів Європейських Співтовариств у сфері захисту була обмеженою. Суд ЄС не мав кримінальної юрисдикції, що звужувало його можливості займатися питаннями захисту прав і свобод